

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIEN EN VLAAMSE RAND

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de minimumvoorschriften voor de bescherming van kalkoenen
- Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Dit ontwerpbesluit past de regelgeving over het welzijn van kalkoenen aan overeenkomstig het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn van 7 juli 2022 met als titel "Normen kalkoenen".

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Omgeving

Beleidsveld: Dierenwelzijn

Huidig ontwerpbesluit betreft een uitvoering van operationele doelstelling 23 van de beleidsnota Dierenwelzijn, nl. "Valoriseren van het werk van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn". We houden rekening met de adviezen van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn bij de opmaak van regelgeving, in casu van het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn dd. 7 juli 2022 met als titel "normen kalkoenen".

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Het wetgevingstechnisch en taaladvies nr. 2023/380 werd op 22 september 2023 verkregen. Het ontwerpbesluit werd aangepast aan dit advies.

Het gunstig advies van Inspectie van Financiën werd bekomen op 22 september 2023.

- Op de Vlaamse Regering van 10 november 2023 werd voorliggend ontwerp van besluit principieel goedgekeurd (VR 2023 1011 DOC.1481/2ter), met het oog op advies van de Raad van State.

Er is op 14 november 2023 bij de Raad van State een aanvraag ingediend voor een advies binnen dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

Op 15 december 2023 verleende de Raad van State zijn advies (advies 74.883/3) over voorliggend ontwerp van besluit.

De opmerkingen van de Raad van State werden verwerkt zoals hierna zal worden toegelicht:

- Rn. 9, p. 9: De Raad vraagt voor een meer sluitende verantwoording in het licht van het gelijkheidsbeginsel waarom bepaalde limitatief opgesomde bepalingen die betrekking hebben op de controle van voetzollaesies, niet van toepassing zijn op kalkoenenbedrijven met minder dan 200 kalkoenen.

=> Reactie: Hoe meer kalkoenen iemand houdt, des te meer tijd en energie er dient besteed te worden te worden voor de zorg van de dieren teneinde welzijnsproblemen te voorkomen. Bij groter aantallen dieren die samen gehouden worden, nemen de risico's op het ontstaan van voetzollaesies (en andere welzijnsproblemen) toe. Het getal van 200 kalkoenen werd gekozen omdat dit de ondergrens is waarbij ook hobbyhouders zich moeten laten registreren in Sanitel (= een Belgisch systeem voor geïnformatiseerd beheer van de identificatie, de registratie en het toezicht op runderen, schapen, geiten, herten, pluimvee). Het gaat met andere woorden niet om gelijke situaties, waardoor het gelijkheidsbeginsel niet in het gedrang is.

- Rn. 10, p.9: In de rubriek "Rechtsgrond" in de aanhef, dient ook nog te worden verwezen naar het artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en naar artikel 4, §1 van de wet van 14 augustus 1986.

=> Reactie: het ontwerpbesluit werd in die zin aangepast.

- Rn. 12, p.10: De Raad stelt dat de toelichting in de nota aan de Vlaamse Regering die stelt dat dat het buitenbeloop een oppervlakte moet hebben van ten minste 30% van de binnenoppervlakte, met het oog op de rechtszekerheid en de praktische toepasbaarheid zou dat percentage uitdrukkelijk in de ontworpen bepaling moeten worden vermeld.

=> Reactie: het ontwerpbesluit werd in die zin aangepast.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het ontwerp van besluit is van toepassing op kalkoenen gehouden voor de vleesproductie. Voor het houden van kalkoenen geldt vandaag het Koninklijk Besluit van 1 maart 2000 'inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren' dat algemene regels bevat voor houden van landbouwdieren. Dit KB is een omzetting van de Richtlijn 98/58/EG van 20 juli 1998 'betreffende de bescherming van landbouwhuisdieren'.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert de minister bevoegd voor dierenwelzijn om voor kalkoenen een eigen specifieke regelgeving uit te werken die met een redelijke overgangstermijn in werking treedt. De Raad stelt hiervoor minimumnormen voor, die zijn uitgewerkt door een werkgroep van wetenschappers en vertegenwoordigers van de sector en van dierenwelzijnsorganisaties¹. Het advies van de Raad omvat een voorstel voor normen voor

¹ Het advies van de Raad bevat tevens een minderheidsadvies in hoofde van de dierenbeschermingsorganisaties.

huisvesting, het routinematig bepalen van de welzijnsindicator voetzoollaesies² en een beperking van de maximale groeisnelheid. Voorliggend ontwerpbesluit betreft een omzetting van het advies van de Raad van 7 juli 2022.

Het voorliggend ontwerp van besluit houdt rekening met Richtlijn 98/58/EG van 20 juli 1998 'betreffende de bescherming van landbouwhuisdieren'. Het KB van 1 maart 2000 'betreffende de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren' blijft van toepassing voor zover dit ontwerp van besluit geen strengere bepalingen oplegt.

Het voorliggend ontwerp deelt het besluit op in 3 verschillende hoofdstukken: hoofdstuk 1 algemene bepalingen, hoofdstuk 2 Verzorging, huisvesting en eigenschappen van de kalkoenen, hoofdstuk 3 opheffings- en inwerkingtredingsbepalingen en 2 bijlagen die beiden betrekking hebben op de opmaak van het scorerapport.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Artikel 1 bevat 12 definities van begrippen die in het ontwerp van besluit gehanteerd worden.

Artikel 2 + 3

De artikelen 2 en 3 leggen het toepassingsgebied vast. Met name is het besluit niet van toepassing is op broeierijen en enkele limitatief opgesomde bepalingen die betrekking hebben op de controle van voetzoollaesies, zijn evenmin van toepassing op kalkoenenbedrijven met minder dan 200 kalkoenen. Het getal van 200 kalkoenen werd gekozen omdat dit de ondergrens is waarbij ook hobbyhouders zich moeten laten registreren in Sanitel.

Artikel 4

Artikel 4 heeft betrekking op de verzorging en de controle van de kalkoenen. Het stelt dat de kalkoenen minstens 2 maal per dag gecontroleerd dienen te worden (tenminste in de ochtend en in de namiddag of avond). Dit artikel beschrijft verder de voorwaarden waaraan deze controle en de verzorging aan moeten voldoen. Het vormt hiermee een verdere invulling van de huidige verplichtingen van de houder voor controle en verzorging van de dieren zoals beschreven in het KB van 1 maart 2000 'inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren'.

Artikel 5

Artikel 5 legt de toegelaten vang -en optilmethodes vast op basis van de leeftijd van de kalkoenen. De kalkoenen kunnen gevangen worden door verschillende personen zoals door de houder zelf, een professionele vangploeg, medewerkers of familieleden. Maar dit blijft altijd de verantwoordelijkheid van de houder en deze dient er op toe te zien dat alles correct verloopt.

Artikel 6

Artikel 6 heeft betrekking op het lichtschema, de lichtintensiteit en het gebruik van natuurlijk licht.

Tijdens een uitbraak van verenpikkerij en kannibalisme is een tijdelijke vermindering in lichtintensiteit toegestaan ter bescherming van het welzijn van de kalkoenen. Er dienen hierbij tegelijkertijd aan een reeks voorwaarden voldaan te worden. Zo wordt de houder verplicht om bijkomende verrijking aan te bieden aan de dieren tijdens zulke uitbraak en dit teneinde te voorkomen dat de tijdelijke vermindering in lichtintensiteit onvoldoende blijkt.

Vogels zijn gevoeliger aan lichtflikkeringen dan mensen. De frequentie van het kunstlicht dient minstens 120 Hertz te bedragen zodanig dat de kalkoenen geen stroboscopisch effect waarnemen. Dit artikel

² Voetzoollletsels of voetzoollaesies (voetzooldermatitis) zijn verkleuringen, eeltvorming tot onderhuidse ontstekingen op de voetzool van een kalkoen als gevolg van contact met vochtig strooisel.

verplicht tenslotte om natuurlijk licht toe te laten in de stal. Dit kan door openingen te voorzien in het dak of de muren van de stal voor minstens 3% van de bruikbare oppervlakte, maar ook kokers en andere technologieën die bv. gebruik maken van spiegels zijn toegelaten, op voorwaarde dat deze voor een gelijkwaardige lichtinval zorgen als het voorzien van openingen in het dak of de muren voor minstens 3% van de bruikbare oppervlakte.

Artikel 7

De bezettingsdichtheid, die verschillend is afhankelijk van de leeftijd van de kalkoenen, wordt vastgelegd in artikel 7 en is in overeenstemming met het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn. In situaties van overmacht waardoor de dieren niet kunnen vervoerd worden, mag evenwel tijdelijk afgeweken worden van de vermelde bezettingsdichtheid en dit voor de periode dat de overmacht aanhoudt. Het gaat hierbij om niet voorzienbare situaties buiten de wil van de kalkoenhouder om, waardoor de dieren gedurende een beperkte periode niet kunnen vervoerd worden (bv. problemen in het slachthuis).

De bezettingsdichtheid dient evenwel verminderd te worden bij een hoge prevalentie van voetzoollaesies in de stal. Als in twee opeenvolgende tomen een totaalscore hoger dan 80 gemeten wordt, dient de bezettingsdichtheid in de stal met 10% verminderd te worden. De bepaling van deze totaalscore is vastgelegd in artikel 15. Deze vermindering is van toepassing op de toom na de eerstvolgende toom van dezelfde stal. Er zijn immers een aantal beperkingen om een lagere bezettingsdichtheid, na twee opeenvolgende totaalscores hoger dan 80, op te leggen in de eerstvolgende toom. Het feit dat de voetzoalscores pas na het slachten bekend zijn, samen met de broedtijd zorgen ervoor dat kalkoenhouders voldoende tijd nodig hebben om de bezettingsdichtheid te verlagen. Op het moment dat de uitslag van de voetzoalscores bekend is, worden de kalkoenen voor de volgende toom immers al uitgebroed. Het risico bestaat dan dat gezonde kuikens gedood zullen moeten worden, wat zowel vanuit ethisch, maatschappelijk en vanuit duurzaamheid onaanvaardbaar is. Er werd daarom gekozen om deze verplichte verlaagde bezettingsdichtheid niet op te leggen voor de volgende toom na twee opeenvolgende scores hoger dan 80, maar pas voor de toom die daarop volgt.

Indien de totaalscore te hoog was, zal het bedrijf onder een verhoogd toezicht worden geplaatst. Een verhoogd toezicht kan bestaan uit een controle ter plaatse of een administratieve bedrijfsopvolging.

Artikel 8

Artikel 8 bepaalt de maximale groeisnelheid.

Artikel 9

Dit artikel legt de verplichtingen inzake het voorzien van voer en drinkwater vast. Voldoende vers water dient permanent aanwezig te zijn. Het voer moet zodanig beschikbaar zijn dat alle kalkoenen aan hun voedingsbehoeften kunnen voldoen. Het voer mag niet vroeger dan acht uur voor het geplande vertrek worden weggenomen. Het voer wordt met name weggenomen voor vertrek naar het slachthuis als een hygiëne- en voedselveiligheidsmaatregel, en deze bepaling beperkt dit in de tijd ter bescherming van het welzijn van de dieren.

Artikel 10

Alle kalkoenen hebben overeenkomstig artikel 10 permanent toegang tot droog en los strooisel op de vloer. Het strooisel laat de dieren toe hierin te scharrelen. In afwijking van het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn wordt niet vereist dat het strooisel dagelijks wordt ingestrooid. Het dagelijks instrooien lijkt geen meerwaarde te hebben voor het welzijn van de dieren, mits het steeds droog en los is en scharrelen toelaat.

Artikel 11

De artikel heeft betrekking op het verrijkingmateriaal. Er dienen steeds balen stro van ten minste 15 kg per 400 kalkoenen aanwezig te zijn in de stal, aangezien deze de beste verrijkingmogelijkheden bieden voor de dieren. Er dient bijkomend hetzij een toegankelijk buitenbeloop hetzij een ander soort

verrijkmateriaal permanent aangeboden te worden aan de dieren. Het verrijkmateriaal dient gelijkmatig verdeeld te zijn over de ruimte, en indien opgehangen dient dit op ooghoogte van de dieren te zijn.

Het buitenbeloop dient tegelijkertijd te voldoen aan de in het ontwerpbesluit opgenomen voorwaarden. Het buitenbeloop mag tijdelijk ontoegankelijk gemaakt worden in geval van ongeschikte weersomstandigheden, of op voorschrift van de bedrijfsdierenarts waarbij een maximale duur wordt voorgeschreven of in het kader van maatregelen opgelegd door het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen, zoals bijvoorbeeld als onderdeel van vogelgriepmaatregelen. Het dient tevens een oppervlakte te hebben die afgestemd is op de bezettingsdichtheid van de kalkoenen. Dit wil concreet zeggen dat het een oppervlakte dient te hebben van ten minste 30% van de binnenoppervlakte. Het buitenbeloop dient voor minstens 5% natuurlijk beschut te zijn. Deze natuurlijke beschutting maakt dat de dieren het buitenbeloop meer zullen gebruiken. Kalkoenen komen immers niet graag in een volledig open ruimte. De aanwezige begroeiing is ook een verrijkmateriaal voor de dieren.

Artikel 12

Artikel 12 beschrijft de zitstokken en platformen, afhankelijk van de leeftijd van de dieren, in de stal.

Tot en met de leeftijd van 4 weken dienen zitstokken of platformen beschikbaar en bereikbaar te zijn. De zitstokken dienen een lengte te hebben van minstens 3 cm/kalkoen met een diameter van minstens 5 cm. Platformen dienen een oppervlakte van ten minste 100 cm²/kalkoen te hebben.

Voor kalkoenen ouder dan 4 weken zijn er in voldoende mate platformen beschikbaar en bereikbaar. De platformen dienen een hoogte van ten minste 70 cm en een oppervlakte van ten minste 100 cm²/kalkoen te hebben.

Artikel 13

Artikel 13 heeft betrekking op het stalklimaat en op noodgevallen. Het legt op wat de toegelaten maximale concentraties van ammoniak en koolstofdioxide zijn. Tot zolang er hieromtrent geen emissiereducerende technieken voor kalkoenen zijn erkend, betreffen de maximale concentraties in kwestie streefcijfers. Er dienen daarnaast maatregelen genomen te worden ter preventie van oververhitting en naar aanleiding van noodgevallen, zoals bijvoorbeeld brand of het uitvallen van belangrijke apparatuur. Zo dient er voorzien te worden in een evacuatieplan. Dit wil zeggen een document waarop toegelicht staat hoe omgegaan wordt met noodgevallen zoals een brand met vermelding van onder andere de evacuatiemogelijkheden.

Artikel 14

Het geluidsniveau in de stal dient zo laag mogelijk gehouden te worden.

Artikel 15

Dit artikel bevat de bepalingen voor de opmaak van het scorerapport voor voetzoollaesies, waarnaar ook wordt verwezen in artikel 7. Regel is dat elk slachthuis dat kalkoenen van een kalkoenenbedrijf gevestigd in Vlaanderen slacht een representatief aantal poten per toom dient te controleren op voetzoollaesies, waarbij er een scorerapport wordt opgesteld. Uitzonderlijk gebeurt de opmaak van het scorerapport op het kalkoenenbedrijf, dit wanneer de opmaak van het scorerapport door een slachthuis buiten het Vlaamse Gewest niet kan gewaarborgd worden.

De totaalscore kan worden berekend hetzij door middel van een visuele meting, hetzij door middel van een digitaal meetsysteem. Het scorerapport dient binnen de 15 dagen aan de afdeling dierenwelzijn bezorgd te worden, hetzij door de functionaris voor het dierenwelzijn, hetzij door de houder.

De minister heeft de mogelijkheid om in de toekomst ook andere welzijnsindicatoren, zoals bijvoorbeeld het routinematig controleren van borstblaren of hakletsels, te bepalen, dit wanneer er voldoende onderzoek ter beschikking is en er overleg werd gepleegd met de sector.

Artikel 16

De verplichtingen betreffende de ziekenboeg en het doden van de kalkoenen worden beschreven in dit artikel. Kalkoenen die zwaargewond zijn of duidelijk blijk geven van een ernstige welzijnsvermindering worden ofwel afgezonderd in een ziekenboeg waarbij ze een passende verzorging krijgen ofwel worden ze onmiddellijk gedood. Met ernstige welzijnsverminderingen worden bijvoorbeeld ernstige locomotorische problemen of ascites bedoeld. Dieren in de ziekenboeg zijn vaak minder mobiel, en het is belangrijk dat deze ook het voer en water eenvoudig kunnen bereiken. Dit werd ook opgenomen in dit artikel. Zo ook dat er ten minste drie maal per dag controle van de kalkoenen dient plaats te vinden (in plaats van louter twee maal per dag). Individuele kalkoenen die verwondingen vertonen van verenpikken of kannibalisme tenslotte, worden afgezonderd van de overige kalkoenen. Indien een groot aantal kalkoenen dergelijke verwondingen vertoont dan dienen globale maatregelen genomen, en moeten deze kalkoenen niet individueel afgezonderd worden.

Artikel 17

Dit artikel beschrijft een hygiënemaatregel na het legen of de ontruiming van de stal. Door het reinigen en ontsmetten van de stal, verlaagt de infectiedruk en zodoende wordt de kans op een welzijnsvermindering door ziekte bij de volgende toom kalkoenen verlaagd.

Artikel 18

Dit artikel bepaalt welke gegevens moeten bijgehouden worden en gedurende welke periode. De gegevens dienen bewaard te worden om zowel het welzijn te kunnen monitoren als om de bezettingsdichtheid te kunnen bepalen in de stal.

Artikel 19

Dit artikel heeft betrekking op de evaluatie en de actualisatie van de nieuwe normering.

Artikel 20

Dit artikel bepaalt de datum van inwerkingtreding. Voor nieuwe bedrijven treedt dit besluit 10 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad in werking en voor bestaande kalkoenenbedrijven op 1 januari 2026.

Artikel 21

Deze bepaling behoeft geen verdere toelichting.

Bijlage 1. Bepaling van de score

Bijlage 1 heeft betrekking op de indeling van de scores voor de beoordeling van de voetzoollaesies en de minimumvoorwaarden waaraan het scorerapport dient te voldoen.

Bijlage 2. Opstelling van het scorerapport

Bijlage 2 legt de specifieke modaliteiten vast voor het opstellen van het scorerapport. Deel A legt hierbij de specifieke modaliteiten vast wanneer het scorerapport wordt opgesteld in het slachthuis en deel B wanneer dit op het kalkoenenbedrijf in de stal gebeurt. Deze bepalingen zijn verschillend gezien de sterk verschillende omstandigheden.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Dit voorstel heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het (gunstig) advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 22 september 2023. Aangezien er geen budgettaire weerslag is, is er geen begrotingsakkoord nodig.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Voorliggend voorstel heeft geen weerslag op het personeel, de werkingsuitgaven, investeringen, schuld en ontvangsten van de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na definitieve goedkeuring wordt dit besluit bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar definitieve goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de minimumvoorschriften voor de bescherming van kalkoenen;
- 2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand te gelasten het voormelde besluit van de Vlaamse Regering in extenso te laten publiceren in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS